

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Vojtěcha Šimíčka (soudce zpravodaj), soudkyně Michaely Bejčkové a soudce Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobce: **M. M.**, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, Na Poříčním právu 376/1, Praha, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 3. 2025, čj. MPSV-2025/75235-914, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 17. 7. 2025, čj. 63 Ad 11/2025-42,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Vymezení věci a průběh předchozího řízení

[1] Žalobce podal ke Krajskému soudu v Plzni žalobu proti rozhodnutí žalovaného a zároveň požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Krajský soud rozhodl o žádosti žalobce tak, že jej částečně osvobodil od soudních poplatků ve výši 80 % a návrh na ustanovení zástupce zamítl. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce námitky (§ 9 odst. 2 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství). Podle žalobce mělo být vzhledem k jeho finanční situaci a neschopnosti hájit svá práva plně vyhověno oběma žádostem. Krajský soud o námitkách rozhodl usnesením tak, že předchozí rozhodnutí potvrdil.

2. Obsah kasační stížnosti

[2] Proti usnesení krajského soudu podal žalobce (*stěžovatel*) kasační stížnost, ve které požaduje, aby jej NSS v žalobním řízení plně osvobodil od soudních poplatků a ustanovil

mu zástupce z řad advokátů. Poukazuje na svoji nepříznivou majetkovou a finanční situaci, která vyžaduje plné osvobození od soudních poplatků. Z předcházejících soudních řízení je prý zjevné, že není schopen dostatečně hájit svá práva. Výsledky těch řízení, v nichž mu byl zástupce ustanoven, přitom dokládají, že právní pomoc je pro jeho úspěch ve věci zásadní. Právní erudici stěžovatele neprokazuje ani okolnost, že v jednom z řízení před soudem zastupoval svého otce.

3. Právní posouzení Nejvyšším správním soudem

[3] NSS uvádí, že je vázán obsahem, a nikoliv formou, podaného návrhu. Jakkoliv se proto stěžovatel výslovně domáhá rozhodnutí o plném osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce JUDr. M. K., vyhodnotil NSS kasační stížnost jako návrh na zrušení v záhlaví označeného usnesení krajského soudu.

[4] NSS dále konstatuje, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí krajského soudu (s výjimkou rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost a neuplatní se ani § 105 odst. 2 s. ř. s., tedy povinnost stěžovatele být v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem (viz usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Napadené usnesení, jímž krajský soud stěžovatele částečně osvobodil od placení soudních poplatků a zamítl jeho návrh na ustanovení zástupce, je právě takovým procesním rozhodnutím. Stěžovatele proto v projednávané věci netíží poplatková povinnost ani povinnost být zastoupen advokátem. Za této procesní situace mohl NSS přistoupit k věcnému posouzení kasační stížnosti.

[5] Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem povinnosti uhradit soudní poplatek. Tento institut je určen k ochraně práv účastníka řízení, jemuž by mohla vzniknout vážná újma na jeho právech v důsledku nedostatku finančních prostředků, a tato okolnost by mu bránila účinně chránit svá práva v řízení před soudem. Tento druh osvobození od soudních poplatků je upraven v § 36 odst. 3 s. ř. s., v němž je uvedeno, že *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.*

[6] Z citovaného ustanovení vyplývá, že pro přiznání (částečného či plného) osvobození od soudních poplatků musí být splněny následující podmínky: a) účastník řízení požádal o osvobození, b) jeho návrh není zjevně neúspěšný, c) účastník doložil nedostatek příjmů. Přiznat účastníkovi úplné osvobození od soudních poplatků lze přitom pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody (např. usnesení NSS ze dne 22. 5. 2014, čj. 7 As 68/2014-50).

[7] S ohledem na vymezená východiska NSS neshledal v napadeném usnesení krajského soudu žádné pochybení. Stěžovatel splnil podmínky vymezené pod písmeny a) – c) a byl tak částečně osvobozen od soudních poplatků ve výši 80 %. Krajský soud přitom vysvětlil, že řízení vedené stěžovatelem podléhá věcnému osvobození od soudního poplatku, a proto nemohlo a nemůže dojít k tomu, že stěžovateli bude bráněno chránit svá práva před soudem (*denegatio iustitiae*). Fakticky se proto případná úhrada nákladů ze strany stěžovatele vztahuje pouze na úkony, které si sám stěžovatel vyžádá. Ty navíc dle krajského soudu

pokračování

obvykle činí nízkou částku – zpravidla několik desítek korun. NSS proto souhlasí se závěrem krajského soudu, že stěžovatel se alespoň symbolicky může na těchto případně vzniklých nákladech podílet (a to ve výši 20 %). Úplné osvobození od soudních poplatků zákon předpokládá pouze ve výjimečných případech. Stěžovatel ovšem není zcela bez příjmů a finančně mu vypomáhá jeho otec, který mu hradí vodné a stočné a poskytuje mu rovněž bydlení. Ve světle výše uvedených skutečností nelze dospět k závěru, že by se v případě stěžovatele jednalo o natolik výjimečný případ, který by zakládal důvod úplného osvobození od soudních poplatků.

[8] Dle § 35 odst. 10 část věty prvé před středníkem s. ř. s. *navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.* Z citované právní úpravy plyne, že ustanovení zástupce účastníkovi je podmíněno dvěma skutečnostmi: jednak jde o splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, jednak jde o nezbytnou potřebu zástupce k ochraně práv účastníka řízení.

[9] V napadeném usnesení krajský soud zcela správně dovedl, že první podmínka byla v případě stěžovatele splněna. Neshledal však naplnění podmínky druhé – nezbytnou potřebu zástupce k ochraně práv účastníka řízení. Krajský soud totiž dospěl k závěru, že stěžovatel není právním laikiem, jak sám tvrdí. Naopak, v řízeních vedených před krajským soudem byl schopen samostatně a srozumitelně formulovat žaloby, v některých případech dokonce vystupoval jako zástupce jiných osob. V jedné z věcí projednávaných u krajského soudu byl návrh stěžovatele na ustanovení zástupce z řad advokátů zamítnut a stěžovatel poté ke svému zastupování požadovaného advokáta stejně zmocnil. Následně jej dle krajského soudu *zcela argumentačně zastínil*.

[10] Za těchto okolností nelze přisvědčit tvrzení stěžovatele, že právní zastoupení je nezbytnou podmínkou jeho úspěchu ve věci. Jak správně uvedl krajský soud, stěžovatel byl v řadě řízení – a to i právně složitějších, než je nyní projednávaná věc – schopen svá práva účinně hájit sám. Skutečnost, že mu nebylo vždy vyhověno, nelze bez dalšího považovat za důsledek absence právního zastoupení. Podstatné je, že stěžovatel je zjevně schopen formulovat žalobní námitky, reagovat na právní argumentaci soudu a vést řízení samostatně. Tuto schopnost ostatně potvrzuje i obsah kasační stížnosti, ve které stěžovatel věcně reaguje na závěry krajského soudu. Stěžovateli nehrozí žádné nebezpečí vzniku újmy (odepření přístupu k soudu) – zastoupení v daném řízení není ze zákona povinné a zároveň je z rozhodovací činnosti soudu patrné, že stěžovatel je schopen hájit svá práva sám, což dokazuje množství sporů, ve kterých stěžovatel byl schopen formulovat žalobu a rovněž prokázat své schopnosti, když vystupoval jako zmocněnec v jiných sporech. Tato věc navíc skutkově i právně navazuje na věc vedenou pod sp. zn. 63 Ad 13/2024, v níž je stěžovatel zastoupen advokátem. Okolnosti případu tak nedosahují intenzity, která by opodstatňovala závěr o nezbytnosti ustanovení zástupce ve smyslu § 35 odst. 10 s. ř. s.

4. Závěr a náklady řízení

[11] Kasační stížnost stěžovatele není důvodná, proto ji NSS v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[12] Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.); žalovanému nevznikly v tomto řízení náklady nad rámec jeho běžné činnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 16. října 2025

Vojtěch Šimíček
předseda senátu